

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657.1

Бенько М.М.

доктор економічних наук,
професор кафедри обліку та оподаткування
Київського національного торговельно-економічного університету

Приймак Н.В.

аспірант кафедри обліку та оподаткування
Київського національного торговельно-економічного університету

Benko Mykola

Doctor of Economics,
Professor of the Department of Accounting and Taxation
Kyiv National University of Trade and Economics

Priyamak Natalia

post-graduate student of the Department of Accounting and Taxation
Kyiv National University of Trade and Economics

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

TOPICAL ISSUES OF ACCOUNTING METHODOLOGY OF FINANCIAL INSTRUMENTS FOR LENDING TO TRADE ENTERPRISES

Статтю присвячено актуальним питанням бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування підприємств торгівлі. Запропоновано методичний підхід до вдосконалення бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування, що базується на їх оцінці за справедливою вартістю. Методичний підхід передбачає розподіл фінансових інструментів кредитування на дві групи: перша група – це зобов'язання, пов'язані з отриманням таких грошових коштів, як позика або кредит для забезпечення безперебійної діяльності підприємства; друга група – це зобов'язання, що пов'язані з продажем товарів (гарантійне обслуговування, зобов'язання щодо налагодження та обслуговування в подальшому проданого товару). Запропонований методичний підхід забезпечить удосконалення бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування в системі рахунків бухгалтерського обліку та звітності.

Ключові слова: фінансові інструменти кредитування, фінансове зобов'язання, визнання, оцінка, амортизована вартість, ефективна ставка відсотка, кредит, гарантійне обслуговування, фінансова звітність підприємства.

Статья посвящена актуальным вопросам бухгалтерского учета финансовых инструментов кредитования предприятий торговли. Предложен методический подход к совершенствованию бухгалтерского учета финансовых инструментов кредитования,

основанный на их оценке по справедливой стоимости. Методический подход предполагает распределение финансовых инструментов кредитования на две группы: первая группа – это обязательства, связанные с получением таких денежных средств, как заем или кредит для обеспечения бесперебойной деятельности предприятия; вторая группа – это обязательства, связанные с продажей товаров (гарантийное обслуживание, обязательства по наладке и обслуживанию в дальнейшем проданного товара). Предложенный методический подход обеспечит совершенствование бухгалтерского учета финансовых инструментов кредитования в системе счетов бухгалтерского учета и отчетности.

Ключевые слова: финансовые инструменты кредитования, финансовое обязательство, признание, оценка, амортизированная стоимость, эффективная ставка процента, кредит, гарантийное обслуживание, финансовая отчетность предприятия.

The article is devoted to the problem of the reflection of financial resources of lending to trade enterprises in financial accounting. Financial lending instruments are instruments accounted for and, consequently, they are carried at amortized cost as the amount at which a financial liability is measured at initial recognition, net of paid funds (principal, interest expense or other payments, related to the initiation of a financial liability), reduced by the amount of accumulated depreciation calculated using the effective interest rate, – the difference between the initially recognized amount and the amount of the repayment of financial instrument. Accordingly, in the initial recognition of financial liabilities measured at amortized cost, the direct costs associated with the emergence of such financial liabilities are deducted from the fair value of the asset. Proposed on the basis of factual credentials, consider listing and reporting the listed groups of financial instruments for lending to trading companies. The specificity of financial instruments in trade enterprises for certain product groups is that, with the emergence of financial assets, when a product is sold, financial liabilities arise that need to be reflected in accounting. For example, the sale of goods with a warranty, or the subsequent servicing of such a product. Such obligations should be charged from the moment of the sale of goods, and the maturity period may not be determined. Thus, as a result of the analysis, it was determined that a new methodology should be introduced to accurately reflect the financial instruments of lending to trade enterprises, which should take into account different components of the origin that influence the accounting and recognition of such instruments in the financial statements. The author proposes, in order to accurately reflect the fair value of financial instruments of crediting trade enterprises, to divide them into two groups: Group 1 is a liability associated with the receipt of cash, such as a loan, to ensure uninterrupted activity of the enterprise; Group 2 is a liability that arises at the time of sale of the product: warranty service, the obligation to set up and service the product subsequently sold. On the concrete materials of the enterprise, there is proposed a method of displaying financial accounting and reporting financial instruments of crediting trade enterprises.

Keywords: financial instruments of lending, financial liability, recognition, valuation, amortized cost, effective interest rate, loans, warranty service, annual financial statements of company.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сферу визнання фінансових ресурсів залучається все ширше коло об'єктів бухгалтерського обліку. Це зумовлено основною ознакою фінансових ресурсів: з одного боку, це контракт, який одночасно призводить до виникнення (збільшення) фінансового активу в одного підприємства, з іншого, – фінансове зобов'язання чи інструмент власного капіталу в іншого [1].

Удосконалення бухгалтерського обліку фінансових ресурсів, засобів або джерел утворення засобів підприємства є актуальним питанням і потребує постійного наукового пошуку. Методика бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування залежить від виду та призначення фінансового ресурсу.

У МСБО 9 запропоновано три методичні підходи до бухгалтерського обліку фінансових ресурсів [2]:

1) за справедливою вартістю. Результат переоцінки відображається у складі прибутку або збитку звітного періоду. Методика подібна до товарної групи;

2) за справедливою вартістю. Результат переоцінки відображається у складі сукупного доходу;

3) за амортизованою вартістю.

Кожен із цих методичних підходів передбачає ідентифікований підхід до кожного фінансового інструменту. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України надає змістову характеристику зазначеним підходам і деталізує їх відповідно до виду фінансового інструменту та його

призначення з урахуванням емісійного доходу, ефективної ставки відсотку, переоцінки фінансового інструменту тощо [3].

Отже, методики бухгалтерського обліку фінансових інструментів відрізняються і вибираються індивідуально з урахуванням видів фінансових інструментів. Стосовно фінансових інструментів кредитування підприємств торгівлі також необхідно застосовувати ідентифікований підхід залежно від призначення та умов використання фінансових інструментів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Окремі актуальні питання організації та методики бухгалтерського обліку фінансових інструментів знайшли відображення у працях вітчизняних науковців, таких як: Ф.Ф. Бутинець [4], Л.О Шкварчук [5], С.Ф. Голов, В.М. Костюченко [6], Р.А. Слав'юк [7], В.А. Замлинський [8], Н.К. Василенко [9], М.О. Власенко [10], Т. Войтенко [11], О.І. Коблянська [12], Р.Є. Грачова [13] та ін. Однак низка проблемних питань бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування саме підприємств торгівлі, їх оцінки залишається недостатньо розробленою і вимагає вирішення з урахуванням особливостей діяльності підприємств торгівлі. Зокрема, слід відзначити певну «зарегульованість» порядку визнання і бухгалтерського обліку фінансових інструментів. Порядок визнання і бухгалтерського обліку фінансових інструментів на всіх етапах їхнього життєвого циклу, відображення в балансі, фінансовій звітності підприємства та результатах діяльності на відповідну звітну дату забезпечують чотири міжнародних стандарти [1; 2; 14; 15]. Така кількість регулюючих стандартів породжує багато проблемних запитань у фахівців бухгалтерського обліку.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою публікації є дослідження організації і методики обліку фінансових інструментів кредитування підприємств торгівлі та розроблення пропозицій удосконалення методики бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування підприємств торгівлі залежно від призначення таких інструментів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Діюча методика бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування, що застосовується у практичній діяльності підприємств торгівлі, потребує вдосконалення,

оскільки не дає змоги оцінити вплив витрат таких операцій на фінансово-майновий стан підприємства (витрати нараховуються і визнаються в період їх виникнення і відносяться на фінансовий результат того ж самого періоду). Ця інформація розкривається у примітках до фінансової звітності, але користувачі не спроможні оцінити вплив витрат на фінансово-майновий стан підприємства на дату звітності та на майбутнє. Це суперечить положенням бухгалтерської науки, нормам міжнародних стандартів фінансової звітності і бухгалтерського обліку, згідно з якими користувачі фінансової звітності приймають рішення щодо майбутніх подій та діяльності підприємства в наступних періодах.

Для вдосконалення організації бухгалтерського обліку фінансові інструменти кредитування підприємств торгівлі – зобов'язання залежно від механізму їх виникнення необхідно поділяти на дві групи:

- перша група – *зобов'язання, що пов'язані з отриманням кредиту* для забезпечення безперебійної діяльності підприємства;

- друга група – *зобов'язання, що пов'язані з продажем товарів*: гарантійне обслуговування, зобов'язання щодо налагодження та обслуговування в подальшому проданого товару.

Фінансові інструменти кредитування – це інструменти, що обліковуються до погашення, відповідно, вони обліковуються за амортизованою вартістю, як сума, за якою оцінюється фінансове зобов'язання під час первісного визнання, за вирахуванням сплачених коштів (основної суми боргу, процентних витрат або інших платежів, пов'язаних з ініціюванням фінансового зобов'язання), зменшена на величину накопиченої амортизації, розрахованої з використанням ефективної ставки відсотка, – різниці між первісно визнаною сумою та сумою погашення фінансового інструменту. Відповідно, за первісного визнання фінансових зобов'язань, оцінених за амортизованою собівартістю, із суми їхньої справедливої вартості вираховуються прямі витрати, пов'язані з виникненням таких фінансових зобов'язань.

Дослідження наукових та професійних першоджерел дало змогу запропонувати методику бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування підприємств торгівлі, що наведена нижче. Методика бухгалтерського обліку та оцінки зазначених груп фінансових інструментів кредитування підприємств розроблена на основі даних торговельного підприємства

«Національна мережа будівельних гіпермаркетів «Нова Лінія» [16].

Методика бухгалтерського обліку та оцінки фінансових інструментів кредитування першої групи – *зобов'язань, що пов'язані з отриманням кредиту* для забезпечення безперебійної діяльності підприємства. Припустимо, що підприємство 31 березня 2015 р. отримало кредит на суму 10 000 000 грн. під 30% річних, який буде погашено через три роки. Під час отримання кредиту підприємство сплатило комісію за його видачу в розмірі 300 000 грн. Виплата відсотків за кредитом по договору здійснюється в кінці звітного року. Перший платіж – 31 березня 2016 р. Отже, для розрахунку первісної вартості фінансового зобов'язання, за якою цей фінансовий інструмент (кредит) буде зараховано на баланс підприємства, потрібно розрахувати ефективну ставку відсотка: $((300\ 000 / 3) + (10\ 000\ 000 * 0,3)) / 10\ 000\ 000 = 0,31$ (31%).

Ефективна ставка відсотка становить 31%.

Амортизована собівартість фінансового зобов'язання, за якою фінансовий інструмент оцінюється за первісного визнання, розраховується так:

- розраховується дисконтована вартість грошових потоків від кредиту із застосуванням методу ефективного відсотка, яка становить 4 448 218 грн.:

$(10\ 000\ 000 \times 1 / (1 + 0,31)^3)$, де ³ – це кількість років;

- розраховується дисконтована вартість грошових потоків від процентів за кредитом за перший, другий і третій періоди (також із застосуванням методу ефективного відсотка). Дисконтована вартість становить 5 372 692 грн.:

$(10\ 000\ 000 \text{ грн.} \times 30\% \times (1/1,31 + 1/(1,31)^2 + 1/(1,31)^3)$.

Таким чином, амортизована собівартість кредиту за його первісного визнання становить 9 820 910 грн. (4 448 200 грн. + 5 372 576 грн.).

Методику бухгалтерського обліку операцій з отримання кредиту в системі рахунків бухгалтерського обліку відображено в табл. 1.

Амортизована собівартість фінансового зобов'язання – це сума, за якою фінансове зобов'язання оцінюється за первісного визнання. Таким чином, кредит буде первісно зараховано на баланс підприємства за амортизованою собівартістю в сумі 9 820 910 грн., розрахунок якої наведено вище (згідно з § 9 МСБО 39).

Методику і результати оцінки кредиту на наступні відповідні звітні дати наведено в табл. 2.

Методику бухгалтерського обліку фінансового інструменту кредитування за результатами розрахунків витрат по кредиту та амортизованій вартості фінансового інструменту ілюструє табл. 3.

Таким чином, у фінансовій звітності за МСФЗ станом на 31.12.2016 буде відображено:

1) у Балансі (Звіті про фінансовий стан) довгострокова кредиторська заборгованість як дов-

Таблиця 1

Методика бухгалтерського обліку операцій з отримання кредиту за амортизованою вартістю

№ з/п	Зміст бухгалтерського запису	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Відображено отримання кредиту	311	501	10 000 000
2	Відображено оплату комісії за отримання кредиту*	501	311	300 000
3	Визнано витрати на сплату комісії за видачу кредиту у первісній вартості фінансового зобов'язання за кредитом (9820910 – 9700000)*	92	501	120910

*Відповідно до п. 5.1 МСФЗ 9 фінансові зобов'язання первісно визнаються за їх справедливою вартістю мінус витрати на операцію, що прямо відносяться на придбання фінансового зобов'язання [2]

Таблиця 2

Розрахунок витрат по кредиту та амортизованій вартості фінансового інструменту за період дії кредиту

Дата	Фінансові витрати за ефективною ставкою відсотка (31%)	Фінансові витрати (30%)	Визнання витрат на сплату комісії, грн. (гр.2 - гр.3)	Довгострокова кредиторська заборгованість, грн.
31.03.2015 р.	X	X	X	9820910
31.03.2016 р.	3044482	3000000	44482	9865392
31.03.2017 р.	3058272	300000	58272	9923664
31.03.2018 р.	3076336	300000	76336	10000000

Методика бухгалтерського обліку витрат за фінансовими інструментами кредитування

№ з/п	Зміст бухгалтерського запису	Дебет	Кредит	Сума, грн.
Станом на 31.03.2016				
1	Відображено амортизацію комісії за отримання кредиту	92	501	44482
2	Проведено нарахування процентів за кредитом	95	684	300000
3	Проведено оплату процентів	684	311	300000
Станом на 31.12.2016				
4	Відображено амортизацію комісії за отримання кредиту (58272* 3/4)	92	501	43704

гострокові кредити банків у сумі 9 909 096 грн. (9 865 392 грн. + 43 704 грн.);

2) у Звіті про сукупний дохід (про прибутки і збитки) за період із 31.03.2016 по 31.12.2016 як адміністративні витрати – 43 704 грн.

Зазначена методика є типовою у бухгалтерському обліку щомісячного нарахування відсотків.

Методика бухгалтерського обліку та оцінки фінансових інструментів кредитування другої групи – *зобов'язань, що виникають у момент продажу товару*, разом із фінансовим активом.

Специфіка фінансових інструментів у торговельних підприємствах щодо окремих груп товарів полягає у тому, що разом із появою фінансових активів під час реалізації товару виникають фінансові зобов'язання, які необхідно відображати в обліку. Наприклад, продаж товарів із гарантією або з подальшим обслуговуванням такого товару. Такі зобов'язання повинні нараховуватися з моменту реалізації товарів, а термін їх погашення може бути не визначеним. Більше того, торговельні мережі фактично порушують свої зобов'язання, що виникають під час реалізації подібної групи товарів, оскільки не формують такі нарахування чи фонди. Тобто у своїй обліковій політиці підприємства наголошують, що такі зобов'язання вони будуть нараховувати за умов настання подій, для яких передбачається таке нарахування, і витрати будуть визнані як витрати періоду, в якому було проведено гарантійний ремонт чи обслуговування.

У наукових дослідженнях цієї проблемі приділяється незначна увага, але вона важлива, оскільки в даній ситуації є порушення вимог міжнародних стандартів, викривлення даних звіту про фінансовий стан підприємства, тому що покриття таких зобов'язань може й виникає непередбачено і потребує термінового рішення проблеми – реальних витрат, що суттєво впливають на оборотний капітал. Відповідно,

зазначені зобов'язання треба створювати, нараховувати і відображати у звітності для надання правдивої інформації користувачам. Вони повинні розуміти, що у торговельного підприємства є ресурси, які можуть бути використані в будь-який момент із настанням гарантійних подій. Нарахування такого резерву прийнято називати забезпеченням наступних витрат і платежів, який фактично є специфічним видом кредитування підприємства самого себе з відстрочкою в часі. Як фінансовий інструмент такий ресурс повинен відображатися в обліку, згідно з МСФЗ 9, за справедливою вартістю. Аналіз його вартості та переоцінка повинні проводитися щорічно.

У розробленні методики бухгалтерського обліку та оцінки фінансових інструментів кредитування другої групи скористаємося даними Національної мережі будівельних гіпермаркетів «Нова Лінія». Підприємство 01.07.2017 реалізувало кондиціонери на загальну суму 41 600 грн. (собівартість кондиціонера – 23 400 грн.). Дана операція розглядається без урахування ПДВ. За умовами продажу до ціни контракту включено безоплатне гарантійне обслуговування кондиціонера один раз на рік протягом трьох років.

Витрати підприємства за калькуляцією, пов'язані з обслуговуванням кондиціонера, становлять 1 000 грн. Норма валового прибутку підприємства із сервісного обслуговування становить 50%.

Розглянемо, як така операція повинна відображатися у фінансовому обліку та звітності підприємства станом на 31.12.2018.

У цьому разі операція з продажу товару такої групи передбачає виникнення одночасно у підприємства фінансового активу і фінансового зобов'язання. Тобто фінансовий актив виникає у вигляді дебіторської заборгованості від продажу товару (кондиціонеру), фінансове зобов'язання – у вигляді довгострокової кредиторської заборгованості від гарантійного обслуговування кондиціонера.

При цьому фінансовий актив припиняє існування після надходження коштів на поточний рахунок і передачі товару (кондиціонера) покупцю. Щодо фінансового зобов'язання на гарантійне обслуговування кондиціонера, то воно залишається в обліку на балансі підприємства.

Розрахунок загальної суми грошових потоків від реалізації послуги з безоплатного гарантійного обслуговування кондиціонера:

- загальна сума собівартості витрат підприємства на проведення гарантійного обслуговування 1 000 грн. x 3 роки = 3 000 грн.

Сума доходів від реалізації послуги з урахуванням норми валового прибутку 50%: 3 000 x (100% : 50%) = 6 000 грн.

Отже, структура загального доходу від реалізації кондиціонера в розмірі 41 600 грн. така:

- дохід від реалізації кондиціонера – 35 600 грн. (41 600 – 6 000);

- дохід від реалізації послуг (гарантійне обслуговування) – 6 000 грн., або 2 000 грн. на рік.

Методику бухгалтерському обліку операції з фінансовим інструментом кредитування під час реалізації товару, що знаходиться на гарантійному обслуговуванні, без урахування податкових зобов'язань з ПДВ, ілюструє табл. 4.

Таким чином, у фінансовій звітності за МСФЗ станом на 31.12.2018 буде відображено у Балансі (Звіті про фінансовий стан), у пасиві довгострокові зобов'язання будуть відображені за статтею «довгострокова кредиторська за-

боргованість» у вартості гарантійного обслуговування за третій рік – 2 000 грн., а поточні зобов'язання як поточна кредиторська заборгованість – у вартості гарантійного обслуговування за другий рік – 2 000 грн.

У Звіті про сукупний дохід (прибутки і збитки) доходи від реалізації товарів, робіт, послуг будуть відображені на суму 37 600 грн. (356 00 грн. + 2 000 грн.), а собівартість реалізованих товарів, робіт, послуг – 24 400 грн. (23 400 грн. + 1 000 грн.).

Запропонована методика бухгалтерського обліку фінансових інструментів кредитування підприємств торгівлі дає можливість достовірно, за справедливою вартістю відобразити такі інструменти в обліку та фінансовій звітності.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У результаті проведеного дослідження встановлено, що для достовірного відображення у бухгалтерському обліку і звітності фінансових інструментів кредитування підприємств торгівлі необхідно впровадити більш досконалий методичний підхід, що забезпечить урахування різноманітних аспектів оцінки, визнання та обліку фінансових інструментів кредитування та їх розкриття у звітності. Запропонований методичний підхід здатен певною мірою вирішити проблемні питання обліку та звітності фінансових інструментів кредитування.

Таблиця 4

Методика бухгалтерського обліку операції з фінансовим інструментом кредитування під час реалізації товару, що знаходиться на гарантійному обслуговуванні

№ з/п	Зміст бухгалтерського запису	Дебет	Кредит	Сума, грн.
На 01.07.2015				
1	Нараховано доходи від реалізації кондиціонера	361	702	35600
2	Списано собівартість кондиціонера	902	281	23400
3	Отримано грошові кошти від покупця	311	505	41600
4	Зменшено довгострокову кредиторську заборгованість на вартість поставленого товару	505	361	35600
5	Зменшено довгострокову кредиторську заборгованість на вартість гарантійного обслуговування за перший рік	505	377	2000
На 31.12.2018				
1	Нараховано дохід від реалізації послуг з гарантійного обслуговування	377	703	2000
2	Списано матеріали на проведення гарантійного обслуговування	23	201	756
3	Нараховано заробітну плату працівникам, які проводили гарантійне обслуговування	23	661	200
	Нараховано ЕСВ на заробітну плату працівникам, які проводили гарантійне обслуговування	23	65	44
4	Визнано собівартість гарантійного обслуговування	903	23	1000
5	Зменшено довгострокову кредиторську заборгованість на вартість гарантійного обслуговування за другий рік	505	377	2000

Бібліографічний список:

1. Фінансові інструменти: подання : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 (МСБО 32) (зі змінами від 01.01.2012). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029 (дата звернення: 19.02.2019).
2. Фінансові інструменти : Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9) (зі змінами від 01.01.2012). URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_016 (дата звернення: 19.02.2019).
3. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України : Постанова НБУ від 21.02.2018 № 14. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18> (дата звернення: 19.02.2019).
4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навчальний посібник. Житомир : Рута, 2003. 544 с.
5. Шкварчук Л.О. Фінансовий ринок : навчальний посібник. Київ : Знання, 2013. 882 с.
6. Костюченко В.М., Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами : практичний посібник. Київ : Лібра, 2008. 880 с.
7. Слав'юк Р.А. Фінансові інструменти: оцінка і відображення у звітності банків : монографія ; за ред. Р.А. Слав'юка. Київ : УБС НБУ, 2015. 307 с.
8. Замлинський В.А. Інформаційно-облікова система в умовах запровадження міжнародних стандартів та глобалізації економічного простору. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія «Економічні науки»*. 2013. № 1 (6). С. 114-117.
9. Василенко Н.К. Облік і аналіз фінансових інструментів хеджування грошових потоків підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2012. 21 с.
10. Власенко М.О. Міжнародна практика визнання та класифікації фінансових інструментів. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля*. 2013. № 1 (190). Ч. 1. С. 19-23.
11. Войтенко Т. Переход на МСФО: первое применение. *Налоги и бухгалтерский учет*. 2012. № 23. С. 34-41.
12. Коблянська О.І. Бухгалтерський та податковий облік фінансових кредитів. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. Вип. № 2 (17). С. 246-251.
13. Грачова Р.Є. Фінансові інструменти: найважливіше. *Дебет-Кредит*. 2008. № 48. URL : <http://dtkr.com.ua/show/1cid03870.html>.
14. Фінансові інструменти: розкриття інформації : Міжнародний стандарт фінансової звітності 7 (МСФЗ 7) (зі змінами від 01.01.2012). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_007 (дата звернення: 19.02.2019).
15. Фінансові інструменти: визнання та оцінка : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 (МСБО 39) (зі змінами від 17.10.2013). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015 (дата звернення: 19.02.2019).
16. Національна мережа будівельних гіпермаркетів «Нова Лінія». URL : <https://www.nl.ua>.

References:

1. Finansovi instrumenty: podannia. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 32 (MSBO 32) (zi zminamy vid 01.01.2012 r.) [Financial Instruments: presentation. International standard of accounting 32 (IAS 32) (with amendments of 01.01.2012)]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029 (accessed 19 February 2019).
2. Finansovi instrumenty. Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 9 (MSFZ 9) (zi zminamy vid 01.01.2012 r.) [Financial Instruments. International standard of financial reporting 9 (IFRS 9) (with amendments of 01.01.2012)]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_007 (accessed 19 February 2019).
3. Instruksiia z bukhhalterskoho obliku operatsii iz finansovymy instrumentamy v bankakh Ukrainy Postanova NBU vid 21.02.2018 № 14 [Instruction on accounting of financial instruments' operations in Ukrainian banks Regulation of NBU]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18> (accessed 19 February 2019).
4. Butynets F.F. (2003) *Bukhhalterskyi oblik u zarubizhnykh krainakh: navch. posibnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv spetsialnosti 7. 050106 «Oblik i audyt»* [Accounting in foreign countries: manual for high education students specialty 7. 050106 "Accounting and Audit"]. Zhytomyr: Ruta. pp. 544 (in Ukrainian).
5. Shkvarchuk (2013) *Finansovyi rynek: navchalnyi posibnyk* [Financial market: manual]. Kyiv: Znan- nia. (in Ukrainian).
6. Kostuchenko V.M., Holov S.F. (2008) *Bukhhalterskyi oblik ta finansova zvitnist za mizhnarodnymy standartamy: praktychnyi posibnyk* [Accounting and financial reporting according to international standards: practice manual. Kyiv: Libra, pp. 880. (in Ukrainian).
7. Slaviuk R.A. (2015) *Finansovi instrumenty: otsinka i vidobrazhennia u zvitnosti bankiv: monohrafiia* [Financial instruments: evaluation and representation in banks' reporting: monograph]. Kyiv: UBS NBU, pp. 307.
8. Zamlynskyi V.A. (2013) *Informatsiino-oblikova systema v umovakh zaprovadzhennia mizhnarodnykh standartiv ta hlobalizatsii ekonomichnoho prostoru* [Informational accounting system in the conditions of international standards introduction and globalization of economic space]. *Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii. Seriia "Ekonomichni nauky"* [Scientific works of the Poltava State Agrarian Academy. Series "Economic Science"], vol. 1, no. 6, pp. 114-117.

9. Vasylenko N.K. (2012) *Oblik i analiz finansovykh instrumentiv khedzhuvannia hroshovykh potokiv pidpnyemstv: avtoreferat dysertatsii kandydata ekonomichnykh nauk: 08.00.09 «Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audit»*; KNTEU [Accounting and analysis of financial instruments of enterprises' cash flows hedging: author's abstract of Candidate of economic science: 08.00.09 "Accounting, analysis and audit"] (PhD Thesis), Kyiv National University of Trade and Economics.
10. Vlasenko M.O. (2013) *Mizhnarodna praktyka vyznannia ta klasyfikatsii finansovykh instrumentiv* [International practice of financial instruments recognition and classification]. *Visnyk Shidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu im. Volodymyra Dalia* [Herald of the East Ukrainian National University named after Volodymyr Dal], vol. 1, no. 190, pp. 19-23.
11. Voitenko T. (2012) *Perehod na MSFO: pervoe primenienie. Nalohy i bukhhalterskyi uchet* [Transition to IFRS: first application. Taxes and accounting], no. 23, pp. 34-41.
12. Koblianska O.I. (2013) *Bukhhalterskyi ta podatkovyi oblik finansovykh kredytiv* [Accounting and tax accounting of financial credits]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy* [Herald of the University of Banking of the National Bank of Ukraine], vol. 2, no. 17, pp. 246-251.
13. Hrachova R.Ye. (2008) *Finansovi instrumenty: naivazhlyvishe. Debet-Kredyt* [Financial instruments: the most important. Debit-Credit] (electronic journal), no 48. Available at: <http://dtk.com.ua/show/1cid03870.html> (accessed 19 February 2019).
14. *Finansovi instrumenty: rozkryttia informatsii. Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 7 (MSFZ 7) (zi zminamy vid 01.01.2012 r.)* [Financial Instruments: information disclosure. International standard of financial reporting 7 (IFRS 7) (with amendments of 01.01.2012)]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_007 (accessed 19 February 2019).
15. *Finansovi instrumenty: vyznannia ta otsinka. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 39 (MSBO 39) (zi zminamy vid 01.01.2012 r.)* [Financial Instruments: recognition and measurement. International Accounting Standard 39 (with amendments of 01.01.2013)]. Available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_015 (accessed 19 February 2019).
16. *Natsionalna merezha budivelnykh hipermarketiv "Nova Liniia"* [National network of construction hypermarkets "Nova Liniia"]. Available at: <https://www.nl.ua>.